

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ РЕЄСТРАЦІЇ НАУКОВИХ ВІДКРИТТІВ У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

В статті проаналізовано состояние вопроса регистрации научных открытий как в Украине, так и в некоторых зарубежных странах, приводится сравнительная характеристика зарубежных стран в отношении охраны научных открытий на современном этапе.

FEATURES OF REALIZATION OF REGISTRATION OF DISCOVERIES IN FOREIGN COUNTRIES AT THE PRESENT STAGE

In the clause the condition of a question of registration of discoveries both in Ukraine, and in some foreign countries is analysed, the peer performance of foreign countries pertaining to protection of discoveries at the present stage is reduced.

На сучасному етапі наукові відкриття є провідним чинником, що кардинально впливає на розвиток сучасної науки і техніки, а отже, і на економіку країни, оскільки саме вони дозволяють формувати принципово нові напрями розвитку відповідних галузей науки, техніки, промисловості тощо, з ними пов'язаний подальший розвиток науково-технологічного прогресу в Україні.

Досить тривалий час вважалося, що наукове відкриття є таким об'єктом інтелектуальної власності, який у силу своєї специфіки не підпадає під охорону діючого цивільного законодавства. Але, Цивільним кодексом України наукове відкриття визнано таким об'єктом інтелектуальної власності, який потребує правової охорони і зазначено, що право на нього має охоронятись в порядку, встановленому відповідним законом [1].

На сучасному етапі в Україні вже прийнятий у першому читанні і розглянутий Верховною Радою у другому читанні такий Закон України, який має назву «Про охорону прав на наукові відкриття». Він має стати ефективним важелем регулювання не тільки економічних, політичних і правових але, насамперед, соціальних питань [2].

Але слід відзначити, що охорона наукових відкриттів та їх реєстрація відбувається не тільки в Україні, але також і в інших зарубіжних країнах [3, 4].

Нижче, у табл. 1, наведені дані щодо різних країн відносно охорони і реєстрації наукових відкриттів на сучасному етапі.

Таким чином встановлено, що на сучасному етапі в уніфікованому законодавстві більшості країн питання охорони відкриттів регулюється по-різному. Залежно від відношення до цього питання і критерію наявності правових засад реєстрації та охорони наукових відкриттів на сучасному етапі умовно можна виділити чотири групи країн. З них до першої групи відносяться країни, де питання охорони відкриттів вирішується на законодавчому рівні. Це, в першу чергу, Україна, де наукове відкриття є об'єктом інтелектуальної власності, який потребує належної правової охорони, щодо якого здійснюється відповідна нормотворча робота й розроблено відповідний проект Закону. До цієї групи належать також країни, де наукове відкриття охороняється нормами патентного права, це, зокрема, Сполучені Штати Америки та Іспанія, в законодавствах яких наукове відкриття визнається об'єктом, який суттєво не відрізняється від винаходу.

Другу групу представляють країни, де наукові відкриття не входять до переліку об'єктів патентної охорони, але реєстрація відкриттів відбувається на громадських засадах, за допомогою Міжнародної Асоціації авторів наукових відкриттів. Це Республіка Білорусь, Республіка Вірменія, Республіки Казахстан, Узбекистан, Азербайджан і Російська Федерація. До цієї групи країни також слід віднести і Польщу, оскільки визнання творчих досягнень авторів відкриттів базується в цій країні, по аналогії з Україною, на визначенні дефініції наукового відкриття з подальшим законодавчим врегулюванням цього питання.

Таблиця 1

Країна	Стан законодавства щодо охорони відкриттів	Об'єкти, виключені з охорони національних патентних законодавств
Україна	Цивільним кодексом України встановлено, що наукове відкриття має охоронятись у порядку, встановленому відповідним Законом	—
Сполучені Штати Америки	Наукове відкриття охороняється так само, як і винахід. Між науковим відкриттям і винаходом не робиться суттєвої різниці	—
Іспанія	Наукове відкриття охороняється Законом про промислову власність в Іспанії	—
Республіка Білорусь	Наукове відкриття у законодавстві не згадується. Відкриття реєструють на громадських засадах, у Міжнародній Асоціації авторів наукових відкриттів	—
Республіка Вірменія	Наукове відкриття у законодавстві не згадується. Відкриття реєструють на громадських засадах, у Міжнародній Асоціації авторів наукових відкриттів	—
Російська Федерація	Реєстрація відкриттів відбувається на громадських засадах	Наукові відкриття виключені з об'єктів патентної охорони
Республіка Казахстан	Відкриття реєструють на громадських засадах, у Міжнародній Асоціації авторів наукових відкриттів	Наукові теорії і математичні методи
Республіка Узбекистан	Відкриття реєструють на громадських засадах, у Міжнародній Асоціації авторів наукових відкриттів	Наукові теорії і математичні методи
Польща	Дефініція наукового відкриття міститься у статтях 23 і 24 Цивільного кодексу Польщі	—
Республіка Азербайджан	Функціонує Комітет з відкриттів. Комітет виконує суто інформативну функцію щодо зареєстрованих наукових відкриттів	—
Японія	Наукове відкриття не згадується у законодавстві	—
Ізраїль	Те саме	—
Корея	« »	—
Республіка Таджикистан	« »	Наукові теорії і математичні методи
Республіка Туркменістан	« »	Те саме
Киргизька Республіка	« »	« »
Австрія	—	Відкриття, наукові теорії, математичні методи
Туреччина	—	Те саме
Фінляндія	—	« »
Франція	—	« »
Швейцарія	—	« »
Швеція	—	« »
Бельгія	—	« »
Естонська Республіка	—	« »
Латвійська Республіка	—	« »
Литовська Республіка	—	« »
Китай	—	« »
Німеччина	—	« »
Канада	—	« »
Італія	—	« »

У третю групу входять країни, патентне законодавство яких не згадує наукове відкриття серед об'єктів, виключених з правової охорони. Ці країни спостерігають і напро-

маджують досвід інших країн у цьому напрямі. Це, зокрема, Ізраїль, Японія, Республіка Корея, а також Республіки Таджикистан, Туркменистан і Киргизька Республіка.

І, нарешті, до четвертої групи слід віднести країни, національно-патентний режим яких не визнає наукове відкриття об'єктом інтелектуальної власності, який потребує правової охорони. Це Австрія, Бельгія, Великобританія, Греція, Естонська, Латвійська і Литовська Республіки, Італія, Канада, Туреччина, Німеччина, Китай, Фінляндія, Франція, Швеція і Швейцарія.

Отже, вищенаведене свідчить, що правовий статус наукового відкриття у відповідних законодавствах різних країн є неоднорідним. Це залежить від багатьох чинників і, здебільшого, від відсутності належного визначення місця наукового відкриття як об'єкта інтелектуальної власності в системі законодавств цих країн. Ще одним важливим чинником, який утруднює визнання наукового відкриття, залишається механізм виплати винагороди авторам відкриттів. Особливо це стосується країн Західної Європи, де саме це питання не дало можливість належним чином врегулювати відносини щодо охорони відкриттів. Але, в цілому, напрацювання світового сучасного досвіду з охорони наукового відкриття як об'єкта інтелектуальної власності свідчить про позитивний розвиток цього питання у переважній більшості країн і поступове вирішення цієї проблеми, в тому числі й на законодавчому рівні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Цивільний кодекс України: Текст відповідає офіц. – К.: Школа, 2003. – 384 с.
2. Про охорону прав на наукові відкриття: Проект Закону України від 14.12.2004 р. № 6414 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Заглавие с титул. екрана.
3. Патентування винаходів в іноземних державах: практичний посібник. – К.: Росток, 1999. – 123 с.
4. Патентное законодательство зарубежных стран: Компьютерная правовая система «Украинские торговые марки. Законодательство по интеллектуальной собственности» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.uatm.com.ua/laws>. – Заглавие с титул. екрана.